

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvo Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Zopet nesrečni člen 71

Veliki župan ljubljanske oblasti.
P. br. 8873.

Ljubljana, dne 30. oktobra 1928.

Predmet: Razpis učiteljskih služb na osnovnih šolah ljubljanske oblasti.

Vsem sreskim poglavarjem ljubljanske oblasti; mestnemu magistratu — prosv. oddelku v Ljubljani.

Naročam, da mi naslov do dne 15. novembra 1928 predložijo izkaz učiteljskih služb, ki jih je razpisati v stalno oddajo.

Pri tem opozarjam, naj se za razpis ne predlagajo službe, ki so zasedene po učnih osebah, premeščenih tjakaj pod čl. 71. urad. zak. s stalnih, po razpisu dobljenih učnih mest.

Vršilec dolžnosti prosv. inšpekt.:
dr. Capuder s. r.

Sprva se je nameščanje in premeščanje po čl. 71. res nekoliko omejilo, v zadnjem času je zopet pričela praksa nameščanja in premeščanja po tem členu.

»Službena potreba«, tako se glasi izgovor ali pa, »da se mu lahko povrnejo selitveni stroški«. V obeh slučajih se pa zgodi krivica starejšim in često tudi bolj kvalificiranim tovarišem, ki bi prosili za mesto, če bi bilo razpisano.

Razpis, to je zahteva učiteljstva, in sicer upravičena zahteva, ker le pri razpisu pridejo lahko v poštev vsi interesi, le pri razpisu je mogoča javna evidenca pri nameščanju, ter se izločijo zle posledice čl. 71., ki je povzročil že toliko gorja in krivic med učitelstvom in toliko škode šolstvu.

Praksa je pokazala, da se sprva vsi prosvetni šefi izrekajo proti nameščanju po čl. 71. in to svoje načelo tudi izvajajo. Pozneje pa prične pritisk od »merodajnih oseb«, stranke pritiskajo in načelo se lepo vrže v koš — peti prične čl. 71. Ne samo to, da se namestitve in premeščitve po čl. 71. odtegnejo javni kontroli, vrše se pri uporabi tega člena povečini namestitve »pod roko« ter je, če pregledamo večino teh slučajev, skrit v njih protekcionizem in partizanstvo, proti kateremu se učiteljstvo najbolj bori.

Oni, ki so pod P. P. režimom kričali proti taki praksi, jo sedaj sami izvajajo.

Toda danes se dogaja še več! Prosvetna uprava hoče oddati celo upraviteljska mesta na večjih šolah, v večjih krajih, kakor Jesenice, Novo mesto, Ljubljana IV. mestna šola brez razpisa — po čl. 71. To je višek, kar se more dogajati, so slučaj, ki jih v preteklih režimih nismo imeli zaznavati. Proti tej praksi in temu sistemu se mora dvigniti vse učiteljstvo, to je treba obsoditi in javno opozoriti merodajne faktorje, da taka nameščanja ne bodo šla mirno mimo učiteljstva. Ne samo da se hoče na ta način oddati ta mesta samo pristašem ene politične stranke, namestiti se hoče na ta način tudi mlajše učne osebe proti starejšim, ki bi se sigurno oglasile na razpis; namestiti se pa hoče tudi slabše kvalificirane napram bolj kvalificiranim javnim in prizanim, zaslužnim prosvetnim delavcem.

In to ni samo na škodo učiteljstvu, temveč je tudi na škodo šolstvu!

Obsoditi moramo tudi lastne tovariše, ki se okoliščajo s takim postopanjem ter si hočejo na ta način pridobiti mesta. Organizacija je dolžna, da nastopi proti oddaji upraviteljskih mest na ta način.

Veliko vprašanje je, ako so enakopravna službena mesta, oddana po čl. 71., z onimi, ki so bila oddana na razpisu. Praviloma bi moral imeti vsak učitelj svoje stalno mesto tam, kjer si ga je pridobil po razpisu in so po znežje premeščitve takega učiteljstva po čl. 71. smatrati le kot pridobitve. Vsako drugo naziranje nas pelje neizogibno v kaos, iz katerega se ne bo živ krst več izpoznal. Zato bi bilo treba razpisati tudi vsa ona mesta, oddana po čl. 71., na katerih ni nameščen še vedno kak učitelj po razpisu.

Kako držati evidenco v tem oziru, to je drugo vprašanje?! V naši upravi je namreč ta velika pomanjkljivost, da službena mesta niso točno sistemizirana in da se dekreti ne izdajajo točno po teh sistemiziranih mestih. Ako bi se izvedlo to, potem bi točno videli kam kdo spada, vedeli bi pa tudi, katero mesto je prosto in katero je popolneno z učno osebo, ki je pridljena drugam.

Učiteljstvo se ne more ubraniti vtisa, da se noče razpisati mest, oddanih po čl. 71. zgolj iz razloga, da se zaščiti zadnja po čl. 71. »pod roko«, t. j. brez razpisa več ali manj protekcionistično oziroma partizansko oddana mesta. In to boli! To ne boli le one, ki bi eventuelno prosili na ta službena mesta in bi imeli prednost, ampak boli ves učiteljski

stan, ker se mu s tem gazi neko načelo, ki bi se ga z ozirom na pravičnost moralo ščititi.

Javno moramo povedati, da je ogorčenje učiteljstva vedno večje zaradi zopetnega uvajanja nameščanja in premeščanja po čl. 71., da je učiteljstvo proti zaščiti mest, ki so bila oddana po čl. 71. in se jih sedaj noče razpi-

ALFONZ KOPRIVA:

Ali je res potrebno.

(Par misli k Žerjavovemu članku o mladinskem tedniku.)

Ne da bi bil komurkoli, ki piše, popravlja, predeluje itd. kako »novo« šolsko čitanje, nevoščljiv za tiste dinarje, ki mu jih navadno tiskarne ponujajo kot odpravnino, da potem iste iz teh knjig stiskajo od uboge šolske dece težke dinarje!

Vendarle — četudi je tistim nekoliko nerodno, da se v teh težkih časih, ko se denar s tako težavo zasluži, govori o tednikih in to celo centralnih — je čisto prav in skrajni čas, da se prične akcijska proti sedanjim sestavam osnovnošolskih čitank in oficialnim čitankam sploh.

Pravzaprav bi se o tej zadevi moralo že zdavnaj spregovoriti in seveda tudi nekaj konkretnega ukreniti.

Vprašanje osnovnošolskih knjig vobče, bo moralo priti na dnevni red prvih uradnih učiteljskih konferenc, ki jih mislijo sklicati prihodnje leto in kar mora biti tudi odločna zahteva celotnega našega učiteljstva. Če pa hočemo tu resničnih uspehov, je treba, da smo si o tem vprašanju vsi na jasnem in bo slovensko učiteljstvo v vseh nujnih šolsko-reformnih ter tudi upravnih vprašanjih nastopilo pred šolsko oblast z enotnimi predlogi.

Eden izmed odtenkov teh vprašanj pa je, kakor je že uvodoma naznačeno, vprašanje šolskih knjig, osobito čitank, katerega ni razmotrivati le iz psiholoških in pedagoških vidikov sploh, ampak v enaki meri iz materialnih.

Izračunati je samo, koliko se je po potrebnem že v teku zadnjih desetih let izdajalo denarja za tisto vrsto čitank, beril, slovnice, računic v novih in predelanih izdajah, z različnimi avtorji — sestavljalci itd.! Koliko je izdal vsak otrok, ki je po »predpisih« kupoval knjige iz šolskega leta v šolsko leto in katere navadno z veseljem zavrne leže v najboljšem slučaju na kaki polici! Koliko je stalo to krajne šolske svete oziroma odbore, ki so povečini, posebno v hribovitih obmejnih krajih tako revni!

Za vse te kopice papirja, ki se zdaj največkrat neuporabljene in neuporabne prašijo po naših šolskih omarah razcapane, mastne, oguljene, odbijajoče učenca in učitelja, bi mogli imeti že znanj list, kakor ga je imela svojčas po prevratu n. pr. koroška šolska mladina v »Mladi Jugoslaviji« pod uredništvom rajnega P. Koširja.

Ne da bi bil ta list prvovrsten in da bi bil baš odgovarjal vsem upoštevanja potrebnim principom moderne delovne šole — saj je bil le zasilen list koroški šolski deci, ki je bila brez čitank — toda, ko sem liste nekoč potegnil izpod kupa starih spisov in jih razdelil ob odmoru med deco, so hlastnili po njih.

Tudi na neki proračunski seji šolskega odbora je bil razgovor o šolskih knjigah za ubožno deco, ki je seve v večini. Proračunana je bila malenkost za knjige. Pravim, da je to nerodna reč. V omari je nekaj Wdrovih čitank vseh izdaj. Razume se, da niso več nove in bi dvomil, da jih otrok prime z veseljem in navdušenjem. Ustavlja se mi, razdeliti jih med deco. Dalje so Rapetove v obeh izdajah, poleg tega tako različni, da jih je za leposlovno čitanje zelo težko in sploh skoraj nemogoče skupno uporabljati. Da bi nakupoval, smatram nepotrebno breme za itak povečini revne starše, in bi tudi tukaj tik ob meji ne vzbudilo med ljudstvom najsimpatičnejšega razpoloženja niti do šole, niti do oblasti. Oblast naroča: Zamenjajte »stare« čitanke z »novimi« Schreinerjevimi.

Prvič, ako to knjigo pregledaš in primerjaš z drugimi čitankami, ni najti v njej, razven par enobarvnih »ilustracij« nič »novega« in bi naj vendar bila še ena najboljših! Drugič pa, kdo mi garantira, da ne bo zopet treba novih beril?!

Stari očka, ki je videl na mizi list »Mlada Jugoslavija« pa pravi: »Ti le bi bili boljše. Te so otroci radi brali! Škoda, da ne izhajajo več! Tudi ostali odborniki pritrjujejo.

Zgornje ni morda povedano radi reklame, ampak tako kakor se je v resnici zgodilo.

In res je. Koliko manj časa bi uporabil učenec, koliko manj sile učitelj, ako bi imela deca v roki čtiva, ki je zanjo. Tako pa je pot do mehaničnega — logičnega pa do lahkega, gladkega in lepega čitanja tako mučna za deco in učitelja, ker ni takega čtiva, pravljice, bajke, pesmic in dramatičnih prizorov, ki bi deco privlačevali.

Kdor otroke le količkaj opazuje, ve, da se pri čitanju oficialnih beril boljše čitajoča

sati ter je posebno veliko ogorčenje zaradi poizkusa, da bi se upraviteljska mesta več ne razpisovala ter se jih hoče oddati po členu 71.

Naš klic je: Proč s členom 71., vsa mesta naj se razpišejo in stalno učiteljstvo namešča le potem razpisa!

deca dolgočasi, še bolj pri ponavljanju, in lista po berilih pravljicne in živahnije vsebine. Nasprotno pa čita slabjša deca pravljice, bajke in otrokovemu duhu, duši in sreč prirale povestice in zgodbe mnogo glajše, z večjo pozornostjo in z manjšim trudom. Tudi se deca ne naveliča pri ponavljanju takih beril in jedva ugodiš vsem otrokom, tako silijo k čitanju.

Eno pač pri tem spoznavamo, da otrok z lahkoto premaguje ovire pri čitanju, ako sodeluje pri njem fantazija in interes. Za vzbujanje poslednjih činiteljev pa so naše čitanke same, ki bi morale podajati zgolj leposlovno čtivo, mnogo preveč neinteresantne in neprivlačne. Iz lastnih šolskih let se spominjam, da so berila, ki so podajala kako snov itd. iz realij, katero smo se morali naučiti, šla mimo mene, razven onih, ki so bila živahno podana n. pr. v Erjavčevem duhu.

Mimogrede omenjam, da sem vprašal neko dekle ali je že čitala Skuljevega »Sad-jarčka« in mi odgovori, da »tri barti že«. Mi slin, da pač ni treba boljše ocene za kako mladinsko knjigo, nego je ta. V smislu omenjene knjige bi morali biti opisani vsi odstavki iz realij, kakor to delajo n. pr. Nemci v svojih čitankah. Primerjati je n. pr. »Lesebuch für deutsche Alpenländer« i. dr.).

Prvo šolsko leto bi brezdvomno rabilo neko dekle ali je že čitala Skuljevega »Sad-jarčka« in mi odgovori, da »tri barti že«. Mi slin, da pač ni treba boljše ocene za kako mladinsko knjigo, nego je ta. V smislu omenjene knjige bi morali biti opisani vsi odstavki iz realij, kakor to delajo n. pr. Nemci v svojih čitankah. Primerjati je n. pr. »Lesebuch für deutsche Alpenländer« i. dr.).

Ostala šolska leta — izvzeto še kvečjemu drugo, pa bi imela list.

Ali bi to bil tednik, ali štirinajstodnevnik ali obširen mesečnik, to je stvar dogovorov, gmotnega vprašanja itd. Glavno je, da bo enoten in mladinski.

Za enkrat, dokler tega ni, pa si pomagamo z »Zvončkom«, z »Vrtcem«, »Mladim junakom«. Tudi »Angelček« in »Zamorček« prinašata čisto bolj smiselne odstavke in ljubke prizorke, nego kak militariistično in nesocialno navdahnjen odstavek po čitankah (dasi praznujemo »dan miru«).

V teh listih je vsaj stalno nekaj novega, svežega. Kajti tudi v tem je velik del uspeha v lepšem čitanju in v privzgoji trajnega veselja do čitanja, o čemer ne moremo navedati, ako se ozremo po šoli odrasli mladini, najboljših in najrazveseljevitih uspehov. Toda kako naj pa danes zvarimo in izgladimo to nasprotstvo: Otrok, doraščajoč, vedno svež, kakor brhko poskakajoč val v bistrem potoku mladosti, in na drugi strani isti otrok v roki s čitanko, z večino odstavkov, ki kar, liki stoječi ribniki, neprijetno vonjajo dolgočasje, posebno, kadar jih »vavimo« v svrhu gladkejšega čitanja.

Dotokov, vedno kristalno čistih in svežih je treba, da otrok duševno in čustveno raste, da vedno čilejši zaživlja, od prestanih vod, nekaterih berilnih sestavkov današnjih čitank, smrdelih od natrpanosti golazničave snovi, pa si otrok ne očili srca, niti duha. Potem pa še: Vsaki dan isto knjigo, vso leto, včasih celo več let! Knjiga izgubi pri otroku — in pri učitelju — na vrednoti, privlačnosti in vsa koncentrična obravnava beril ne pomaga nič.

Toda, kaj s starimi čitankami, ako bo izhajal tednik? Slabo bi razumel reformo naših čitank, prelom z njimi, ako misli, da jih je treba kratkoma zavreči kot brezvrednote. Nasprotno. Vse stare, dobro ohranjene čitanke naj bodo uvrščene v tkzv. razredno knjižnico, ki bi naj služila kot nekaka otroška študijska knjižnica, kot pomožna knjižnica učenecem pri pouku v realijah.

Deca naj pri nalogah, spisih realne vsebine, govornih vajah itd. išče v njih sama snovi, naj si v njih izpopolnjuje svoje znanje v realijah, naj se nauči iskati snov, ki jo obravnavajo različne čitanke in berila z različno podrobnostjo. Take knjige naj torej ne leže neuporabljene po predalih šolskih omar. Na ta način temeljitejšje izrabimo šolske

knjige in ohranimo trajno njihovo vrednost, ki je ne smemo podcenjevati tam in v tem, kjer in za kar jo resnično imajo.

Kot leposlovno čtivo seveda po večini v njih nahajajočih se odstavkov, ne moremo istih uporabljati, najmanj na nižji stopnji. Brez dvoma pa za izpopolnitve pri obravnavi realij. Starih beril ne moremo zavrniti kot razvrednotena. Bilo bi tudi neekonomsko. Razvrednotili jih je le način uporabe od strani učitelja. Deci nismo znali knjige tako izročiti, tako prisvojiti, da bi ji ne postala nikdar dolgočasna, mehanična, šolska. V tem leži tudi velika umetnost. Tako pa smo ji dali knjigo kakor slab grozd. Boljše jagode je pozobala, mi pa smo silili venomer naprej: jej, jej, jej!

Nedostajalo nam je pač leposlovnega čtiva, ki pride za izglajo čitanja in prvi vrsti v poštev in smo čitali vsevprek pri urah, ko je bilo na urniku čitanje.

Leposlovne pa naše čitanke niso, ker radi obilice snovi iz realij, odstavki bajeslovne, pravljicne vsebine, odlomki naših klasičnih povesti in novel ne pridejo v poštev. Ko bi vsaj odstavki iz realij bili opisani za nižjo in srednjo stopnjo bolj otroku primerno, živo, dramatično in z bogato ilustracijo! Ra-di tega pa bi bil mladinski tednik, oziroma centralni mladinski list najprimernejši, ker bi odpadla vsa okostenelost, dolgočasnost, neživahnost, neenaka razdelitev med leposlovnim delom in odstavki iz panog človeške vede, in bi bila deca informirana tudi o vseh važnih svetovnih dogodkih, iznajdbah, iznajditeljih itd. ter bi postal list nekaj voditelj na otrokovo življensko pot.

Knjiga zastari v marsičem. Zato ne more služiti kot voditeljica v vsem. Revija pa to zmore in ako je taka revija, obsegajoča različne panoge, v najvažnejših, otrokom dostopnih in v razumljivem tonu opisanih in oslikanih odtenkih, otroška, bo to eminentnega pomena za šolo pohajajočega in v življenje se podajajočega otroka — bodočega aktivnega člana človeške družbe. In — otrok bo imel leto za letom s knjigami »Mladinske Matic« vred bogatejšo knjižnico, poleg tega pa bo tak mladinski list lažje gmotno uspeval, ker bo zainteresiral — ako bo seve vsebina bogata — tudi starejše ljudi, posebno v krajih, kjer časopisov ne bomo mnogo, bo mogoč zblizati šolo in dom, ki se ne bo bral plačevati zanj naročnine in bo zasigural krog čitateljev tudi pri mladini po šolski dobi.

Seveda, ne gre, da se s to idejo mladinskega časopisa prenačimo, dokler ni o njeni nujnosti prepričano vse učiteljstvo, dokler niso pretehtane vse senčne in solne strani te zamisli, ki mora biti uresničena, ako pričamo s soglasno pritrditvijo o nujnosti njene uresničitve oblast, ker je treba, da s takim časopisom pridobimo dvojni plus: etični in materialni...

Zaenkrat pa bo treba, kar se tiče šolskih knjig, stroge evidence od posebne ankete vzgojiteljev in omejitve na najboljša deila, ne pa, da bi se pisale šolske knjige vsevprek, kakor si kdo zamisli, kakršno je njegovo denarno razpoloženje in krmili z njimi tiskarno in založbe ter tako njihove blagajne s tem, da uradno in neuradno vsevprek priporočamo in zahtevamo, da si deca ali šola naroči iste in s tem po nepotrebnem razburjamo ljudi in jih odvrčamo od šole še bolj nego so že.

Zato tudi ni prav, da celo učiteljski listi in revije, kar na slepo sprejemajo vsako tako »deilo« in delajo zanj brez vsestranske kritike sladoledarsko reklamo, kakor tudi od oblasti, ki kako šolsko knjigo, čisto nepregledano od strokovnjakov, pedagogov, aktivnih delavcev med mladino in narodom, priporočajo, vsiljujejo ali sploh dovolijo natisniti. Žal, smo premajhnosteven narod, da bi si dovolili takih širokopoteznosti posebno še v tem v gospodarskem oziru tako težkem času. Imamo pa kljub temu, hvala Bogu, še toliko ljudi, da vedo razsoditi, kaj je prav in dobro, čisto in plevnato. Zakaj se v takih vprašanjih ne upošteva mnenj izkušenih, naprednih učiteljev, ki so študirali šolska in vzgojna vprašanja drugod in doma ob praksi?

Treba je, da se pred kako uradno konferenco snidejo vsi ti, bodisi pod Pedagoško centralo ali Oio, se pogovore — ako se zdi vprašanje mladinskega časopisa toliko aktualno in zrelo — ter stopijo enotno, ob strani vse učiteljstvo, ki mu je na srečo mladina in ljudstvo, pred javni forum.

Če si tiska v Ameriki deca enega mesta ali celo ene šole sama svoj list, čemu bi ne zmogla enega lista mladina s starši in učiteljstvom cele Slovenije?!

Samo predsodek je, če kdo misli, da iz rži ni kave. V tisočeri rodlinah uživajo ŽIKO brez primesi zrnat kave v popolno zadovoljnost. Seveda je pa treba pri nakupu paziti izrecno na ime »ŽIKA«, ki je zakonito zavarovano.

Prispevajte kot podporniki
»Pevskemu zboru UJU učiteljstva«!